

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ LEADER
(ΔΙΚΤΥΟ ΦΟΡΕΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ)

3^ο ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ **Νέα Προγραμματική Περίοδος για την** **Αγροτική Ανάπτυξη 2014-2020,** **ευκαιρίες και προκλήσεις**

ΘΕΜΑ: Ελληνικό Δίκτυο LEADER –
Εμπειρίες και Προτάσεις

Εισηγητής : Γιώργος Αμανατίδης
Εκπρόσωπος Ελληνικού Δικτύου LEADER
Γενικός Δ/ντής Αναπτυξιακής Δυτικής Μακεδονίας Α.Ε.
- ANKO

Αθήνα, 19/11/2014

Προϋποθέσεις για την Περιφερειακή και Τοπική Ανάπτυξη και επομένως την ανάπτυξη της υπαίθρου

- ✓ Το **όραμα** για την περιοχή
- ✓ Η **συμφωνία** των τοπικών φορέων για το είδος της ζητούμενης ανάπτυξης και η συστράτευση των δυνάμεων της Κοινωνίας και της Οικονομίας, με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη και την **αιετοφορική διαχείριση των πόρων. (Τοπικό Σύμφωνο Ανάπτυξης)**
- ✓ Οι **στόχοι**
- ✓ Οι **πολιτικές** και το **θεσμικό πλαίσιο**
- ✓ Τα **μέσα – προγράμματα ανάπτυξης**, που θα πρέπει να εντάσσονται σε μία ευρύτερη Εθνική και Ευρωπαϊκή πολιτική
- ✓ Οι **πόροι**
- ✓ Ο **ολοκληρωμένος και διεπιστημονικός σχεδιασμός**
- ✓ Η **διαφοροποίηση** (στην παραγωγή, στην οργάνωση, στη δράση, στη σκέψη)
- ✓ Η **πληροφόρηση**

- ✓ Τα στελέχη - ο **ανθρώπινος παράγοντας** που θα συμβάλλει στην αυτοτροφοδοτούμενη ανάπτυξη
- ✓ Η **εξωστρέφεια** της κοινωνίας και της οικονομίας
- ✓ Η **ενίσχυση της δικτύωσης και των συνεργασιών**
- ✓ Οι **Δομές και Φορείς Στήριξης της αναπτυξιακής διαδικασίας**
- ✓ Η **αύξηση της κινητικότητας** ανθρώπων, μέσων και ιδεών, χωρίς περιορισμούς ή φραγμούς, μέσα από σταθερούς δεσμούς συνεργασίας και στόχο τη μείζονα προσπάθεια.

Η κινητικότητα ενισχύει αναπόφευκτα την **εξωστρέφεια** των περιοχών, με τη μεταφορά καινοτόμων και πετυχημένων πρακτικών και αποτυπώνεται στη **Δικτύωση (ανθρώπινη και τηλεματική)**.

Απώτερος στόχος είναι η βελτίωση των συνεργαζόμενων, καθενός χωριστά, μέσα σε ένα περιβάλλον συνεχώς βελτιούμενο.

Γιατί Δικτύωση των Αναπτυξιακών Εταιρειών / ΟΤΔ;

Γιατί πιστεύουμε στη «δημιουργική αλληλεγγύη» μεταξύ περιοχών και φορέων Αγροτικής Ανάπτυξης.

Γιατί η γνώση του ενός θα πρέπει να αποτελεί γνώση όλων.

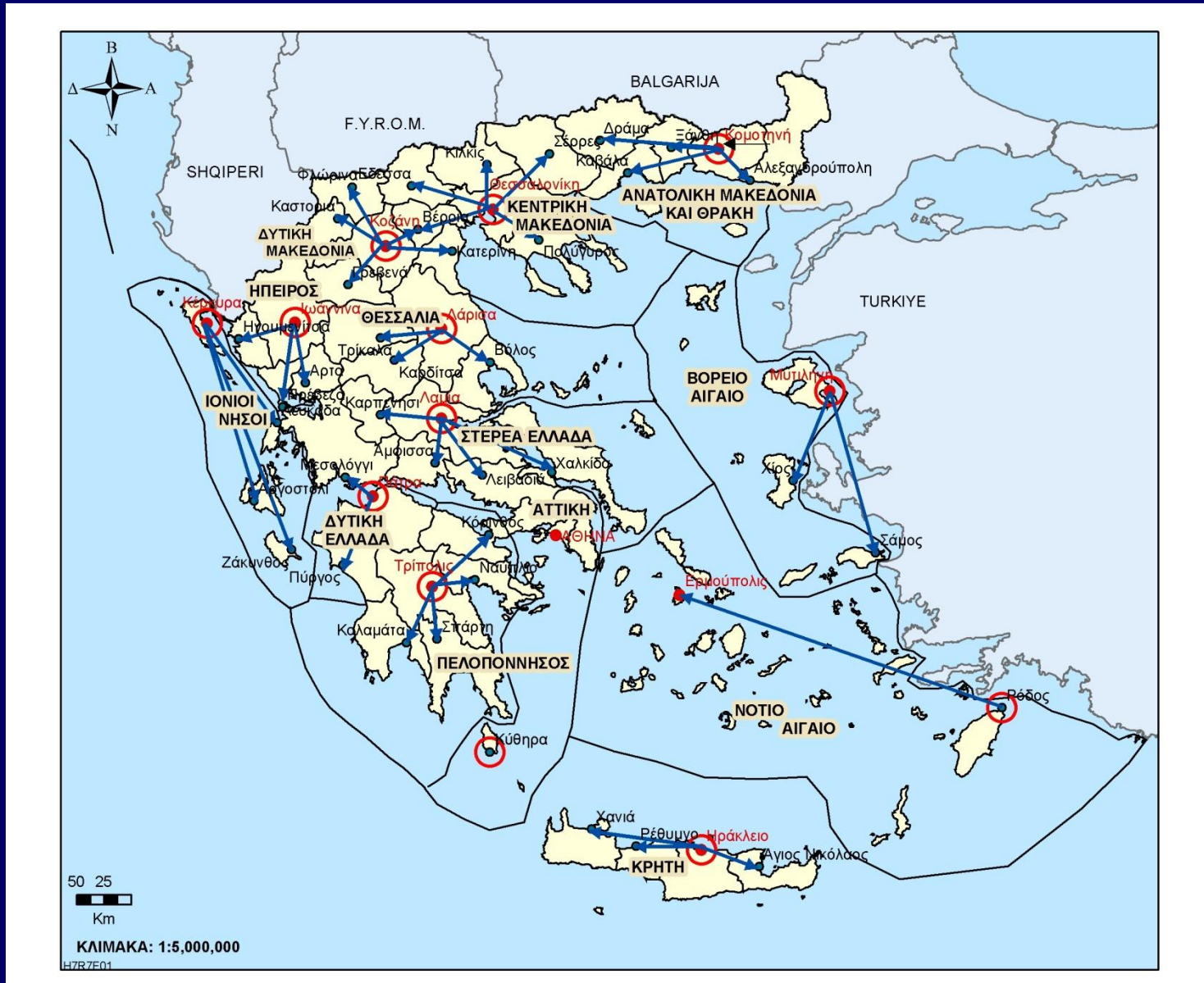
Γιατί η ανταλλαγή εμπειριών και η διάχυση της πληροφόρησης κινητοποιούν πόρους και μέσα, προς όφελος της ολοκληρωμένης και ισόρροπης ανάπτυξης.

Γιατί η εξωστρέφεια ενισχύει την ανταγωνιστικότητα και τη βελτίωση της αποδοτικότητας των διαθέσιμων πόρων.

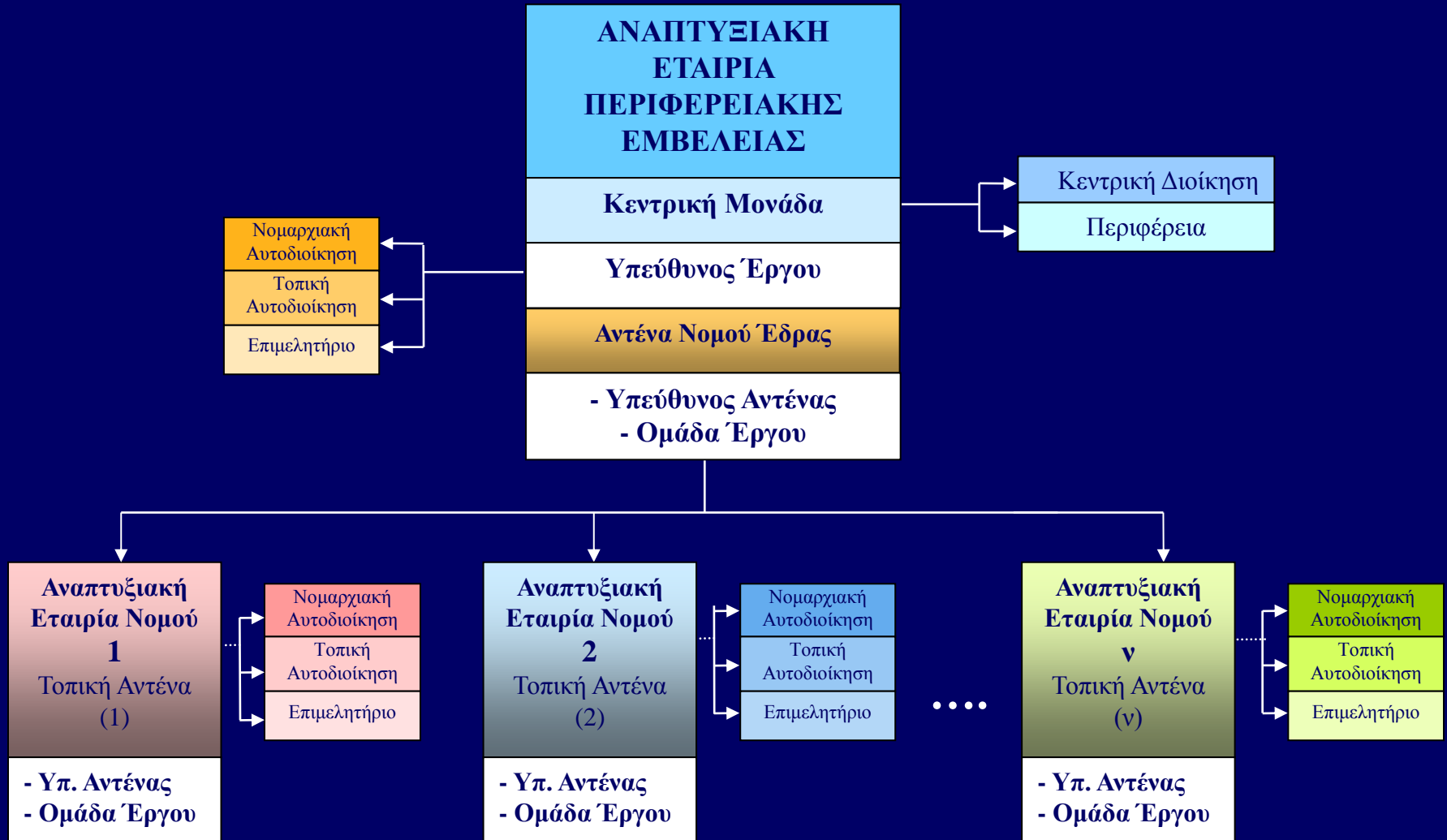
Γιατί η συντονισμένη δράση με τους Δημόσιους και Θεσμικούς Φορείς γίνεται πιο αποτελεσματική και ωφέλιμη.

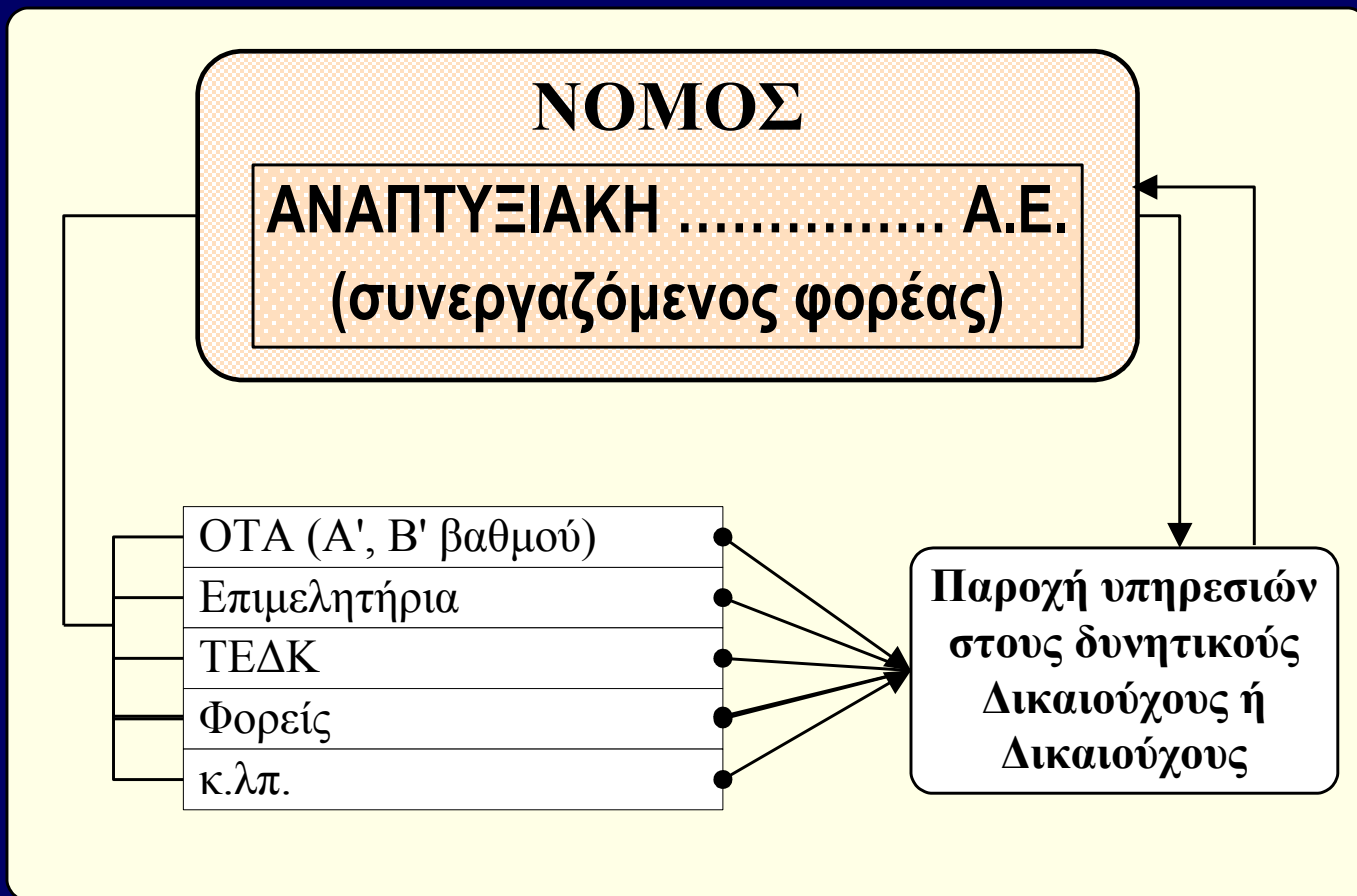
Χωροθέτηση και δικτύωση των Αναπτυξιακών Εταιρειών

Σχηματική απεικόνιση οργάνωσης και λειτουργίας για την παροχή υπηρεσιών σε Περιφερειακό επίπεδο

Ο τρόπος παροχής των υπηρεσιών σε έναν τυπικό Νομό, παρουσιάζεται ενδεικτικά όπως παρακάτω:

Πως ξεκινήσαμε

LEADER I

- Πώς θα γίνουμε πιο αποτελεσματικοί και χρήσιμοι;
- Με ποιο τρόπο θα προωθήσουμε με επιτυχία τα συμφέροντα των περιοχών μας;

Μας ενώνουν πολλά, έχουμε τους ίδιους στόχους:

Συστηματική συνεργασία τώρα

Ελληνικό Δίκτυο LEADER I (27 μέλη)

Πρώτες κουβέντες και απόφαση **στην Έδεσσα**

Οριστική απόφαση, βάσει Σχεδίου Δράσης, **στην Ολυμπία**

Στην πατρίδα των Ολυμπιακών Αγώνων

Ένας κοινός αγώνας για υποστήριξη της υπαίθρου μόλις ξεκίνησε

Η πετυχημένη μας προσπάθεια συνεχίζεται

LEADER II

- Διεύρυνση των μελών του Δικτύου
- Διεύρυνση των θεμάτων συνεργασίας
- Ποιοτική στροφή σε εξειδικευμένα θέματα που αφορούν στην Περιφερειακή ανάπτυξη
- Πρώθηση της ομογενοποίησης του προγράμματος σε Εθνικό επίπεδο
- Το Δίκτυο είναι εργαστήριο ιδεών, γνώσης και καινοτομίας

Ελληνικό Δίκτυο LEADER II (56 μέλη)

Λειτουργία βάσει:

- Πρωτοκόλλου Συνεργασίας
- Επιχειρησιακού Σχεδίου Δράσης
- Κανονισμού Λειτουργίας

Αναγνώριση των προσπαθειών και της προσφοράς του Δικτύου

LEADER + : 2000 - 2006

- Υποχρεωτική συμμετοχή όλων των ΟΤΔ
- Νέα διεύρυνση των μελών του Δικτύου
- Λειτουργία με βάση την παραδοχή ότι, η ανάπτυξη της υπαίθρου αποτελεί διαδικασία Περιφερειακής ανάπτυξης και για το λόγο αυτό απαιτείται η συμπληρωματικότητα των διαρθρωτικών πολιτικών με τις πολιτικές για την ανάπτυξη της υπαίθρου
- Διακριτό Μέτρο με χρηματοδότηση από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αγροτική Ανάπτυξη – Ανάπτυξη της Υπαίθρου (ΕΠ ΑΑ-ΑΥ)
- Το Δίκτυο είναι Δικαιούχος του Μέτρου 3.1
- Η συνεργασία με το ΥΠΑΑΤ γίνεται πιο συστηματική και θεσμοθετημένη
- Η δικτύωση είναι εργαλείο ενίσχυσης των ικανοτήτων και προώθησης καινοτομιών

- Τοπικά Σύμφωνα Ποιότητας (ΤΣΠ)
- Πιστοποίηση – Σήμα ποιότητας στον τουρισμό
- Διασύνδεση κλάδων και υπηρεσιών
- Νέες μέθοδοι οργάνωσης – διαφοροποίηση – καινοτομία

Ελληνικό Δίκτυο LEADER+ : 70 μέλη

Το ισχυρότερο ανθρώπινο δίκτυο στην Ελληνική Περιφέρεια

Δίκτυο Φορέων Αγροτικής Ανάπτυξης

Δράσεις εξωστρέφειας – Διεθνής αναγνώριση

- Ανάληψη Προεδρίας της ELARD, των 500 ΟΤΔ, για 2,5 χρόνια
- Οργάνωση και λειτουργία Γραφείων στις Βρυξέλλες
- Συμμετοχή στην Επιτροπή Συντονισμού του Ευρωπαϊκού Δικτύου Αγροτικής Ανάπτυξης (ENRD)
- Συμμετοχή στην Υποεπιτροπή LEADER
- Συμμετοχή στην Επιτροπή Συντονισμού Αγροτικής Ανάπτυξης της Commission

Η τοπική δράση και η σφαιρική σκέψη συνεχίζονται

Άξονας 4 : LEADER : 2007 - 2013

- Γίναμε πιο ώριμοι και συνεχίζουμε .....

.....για να

- ✓ Είμαστε **επιταχυντές** της αναπτυξιακής διαδικασίας.
  - ✓ Εισάγουμε νέες μεθόδους και καινοτομίες στην παραγωγική διαδικασία.
  - ✓ Συμβάλλουμε στη μετατροπή της έρευνας και τεχνολογίας σε **παραγωγική αξία**.
  - ✓ Ενισχυθεί **ο επαγγελματισμός**.
  - ✓ Ενισχυθεί η **δημιουργική αλληλεγγύη** μεταξύ περιοχών και Φορέων ανάπτυξης
- και τέλος
- ✓ Για να λάβουν υπεραξία οι πολιτικές ανάπτυξης της υπαίθρου που αποτελούν Εθνικές πολιτικές.

Επίδραση του LEADER στην Ελληνική ύπαιθρο

Οι εμπειρίες μας

Πέρα από τις χιλιάδες επενδύσεις, την ανάδειξη του πολιτισμού, την προστασία του περιβάλλοντος και την προώθηση της δικτύωσης, της διαφοροποίησης και των καινοτομιών, παρακάτω αποτυπώνεται μία ποιοτική αξιολόγηση του LEADER, από τις εμπειρίες λόγω της επιτόπιας παρουσίας μας ως φορείς ανάπτυξης.

Το LEADER

- απετέλεσε την απαρχή για ολοκληρωμένη προσέγγιση στο σχεδιασμό της τοπικής ανάπτυξης,
- ενίσχυσε την εμπιστοσύνη των τοπικών πληθυσμών – κοινωνιών στις Κοινοτικές και Εθνικές πολιτικές για την ανάπτυξη,
- μετέφερε – «κατέβασε» τις αναπτυξιακές πολιτικές στο κατώτερο δυνατό επίπεδο, που αποτελεί το υποκείμενο της ανάπτυξης δηλ. τον κάτοικο της υπαίθρου,
- συνέβαλε καθοριστικά στη δημιουργία προϋποθέσεων συνεργασίας και στη συναντίληψη πάνω σε κοινά συμφωνημένους στόχους,
- συγκράτησε το ανθρώπινο δυναμικό και κύρια τα επιστημονικά στελέχη στην περιοχή τους, ως την κινητήρια δύναμη και ισχύ για μία αυτοτροφοδοτούμενη, κατά το δυνατόν και βιώσιμη ανάπτυξη,

Το LEADER

- κινητοποίησε την τοπική ιδιωτική αποταμίευση προς όφελος της επιχειρηματικότητας και της ανταγωνιστικότητας,
- έθεσε στο επίκεντρο των πολιτικών και των προσαθειών το περιβάλλον (φυσικό και ανθρωπογενές), τον πολιτισμό και την κοινωνική συνοχή,
- ενδυνάμωσε τις διασυνδέσεις και συνεργασίες μεταξύ περιοχών, φορέων και επιχειρήσεων στη βάση του αμοιβαίου οφέλους και της κοινής προοπτικής,
- ενίσχυσε επιτόπου την αξία της τοπικής παραγωγής προσθέτοντας υπεραξία,
- προώθησε και ενίσχυσε την καινοτομία και τη διαφοροποίηση τόσο στο σχεδιασμό όσο και στην υλοποίηση δράσεων ανάπτυξης και επιχειρηματικότητας,
- συνέδραμε, κατά το δυνατόν, στη διασύνδεση της έρευνας και της τοπικής γνώσης με την τοπική επιχειρηματικότητα,

Το LEADER

- ανέδειξε, έδωσε προστιθέμενη αξία και αξιοποίησε τους φυσικούς πόρους των περιοχών παρέμβασης,
- ανέδειξε τη δυναμική της τοπικής γνώσης και των δεξιοτήτων,
- συνέβαλε στην ανάδειξη του «επαγγελματισμού»,
- συνέβαλε στη βελτίωση της ελκυστικότητας του αγροτικού χώρου,
- ενίσχυσε την εταιρικήότητα και τη διαφάνεια και τελικά την τοπική δημοκρατία,

κ.λπ.

Το LEADER

Η έως σήμερα εμπειρία από την υλοποίηση του LEADER στις 3 τελευταίες προγραμματικές περιόδους, αποδεικνύει και τεκμηριώνει την αποτελεσματικότητά του, λόγω:

-των χιλιάδων έργων που εντάχθηκαν, ολοκληρώθηκαν και λειτουργούν με επιτυχία,

-του μεγάλου αριθμού νέων θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν ή διατηρήθηκαν, η σημαντικότητα των οποίων είναι πολύ μεγάλη για την έντονα χειμαζόμενη Ελληνική Περιφέρεια ,

-των ουσιαστικών πολλαπλασιαστικών επιπτώσεων στην τοπική οικονομία, κυρίως μέσα από τη διαμόρφωση συνθηκών ανάπτυξης συμπληρωματικών δραστηριοτήτων.

Το νέο LEADER

Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (CLLD 2014-2020)

Σε σχέση με τις προηγούμενες Προγραμματικές Περιόδους διαπιστώνεται η ανάγκη εμπλουτισμού και μετατόπισης του κέντρου βάρους των ενεργειών των Τοπικών Προγραμμάτων CLLD.

Το όραμα σε τοπικό επίπεδο εστιάζεται στη «δημιουργία ενός ανταγωνιστικού χώρου / περιοχής, ελκυστικής για εργασία και κατοικία, που σέβεται το περιβάλλον και αναπτύσσει εξωστρεφή καινοτόμα ανταγωνιστική επιχειρηματικότητα».

Με ποιο τρόπο το όραμα θα γίνει πράξη;

- Με τη συνεπένδυση και των άλλων Ταμείων (προαιρετικά ΕΤΠΑ, ΕΚΤ) εκτός από το ΕΓΤΑΑ.
- Με την εφαρμογή ολοκληρωμένων πολυτομεακών στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης και τη συμπληρωματικότητα των διαθέσιμων πόρων (πολυταμειακά).
- Μέσα από μία διακριτή διαδικασία “**από κάτω προς τα επάνω**”.
- Με την εστίαση σε συγκεκριμένες εδαφικές ενότητες / περιοχές εφαρμογής.
- Με τη γνώση των τοπικών αναγκών και δυνατοτήτων
- Με την έμφαση στην καινοτομία και στη διαφοροποίηση.
- Με την εφαρμογή συμμετοχικών διαδικασιών.
- Με την επένδυση στο συγκριτικό πλεονέκτημα κάθε περιοχής.
- Με τη δικτύωση και τις συνεργασίες.
- Με τη δημιουργία ενός **Συμφώνου - μετώπου ανάπτυξης**.

Βασικά χαρακτηριστικά του CLLD

- Η συμμετοχή του ΕΓΤΑΑ είναι υποχρεωτική και σε ποσοστό τουλάχιστον 5% του Π.Α.Α. 2014-2020.
- Προβλέπεται αυξημένο ποσοστό συγχρηματοδότησης για την εφαρμογή της προσέγγισης LEADER
  - 90% στις λιγότερες ανεπτυγμένες Περιφέρειες (αντί του προβλεπόμενου 85% για άλλες δράσεις)
  - 80% για τις άλλες Περιφέρειες (αντί του γενικού προβλεπόμενου 50%)

Προτάσεις για τη βελτίωση των όρων σχεδιασμού και εφαρμογής του CLLD

1. Ως προς τη στρατηγική και το περιεχόμενο των προγραμμάτων

- Ενίσχυση, αναβάθμιση και διαφοροποίηση της τοπικής παραγωγής με ενσωμάτωση της έρευνας και της καινοτομίας
- Ενίσχυση της μεταποίησης και τυποποίησης με έμφαση στα προϊόντα που αναδείχθηκαν σε κάθε Περιφέρεια στη λογική του «καλαθιού αγροτικών προϊόντων»
- Ενσωμάτωση, στα Προγράμματα, όλου του πλέγματος δράσεων που αφορούν στο σύνολο της διαδρομής της τοπικής παραγωγής «από το χωράφι μέχρι το ράφι» συμπεριλαμβανομένων των Σχεδίων Βελτίωσης

- Ενίσχυση της διασύνδεσης του τουρισμού της υπαίθρου με την τοπική παραγωγή (π.χ. με πριμοδότηση κατά την αξιολόγηση)
- Ενίσχυση κατά προτεραιότητα τοπικών συνεργατικών σχημάτων
- Προώθηση προϊόντων ΤΠΕ ιδιαίτερα στις ορεινές, μειονεκτικές και νησιωτικές περιοχές
- Στήριξη της καινοτομίας με ιδιαίτερη πριμοδότηση σχετικών ενεργειών
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής, με την υλοποίηση των αναγκαίων βασικών υποδομών λαμβάνοντας υπόψη την καταγεγραμμένη τάση επιστροφής στην ύπαιθρο, λόγω της οικονομικής κρίσης
- Πριμοδότηση επενδύσεων από ανθρώπους που επιστρέφουν στην ύπαιθρο

- Ενσωμάτωση δράσεων αναβάθμισης των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού (η διαφαινόμενη τάση επιστροφής στην ύπαιθρο νεώτερου σε ηλικία πληθυσμού καθιστά το ζήτημα αυτό ζωτικής σημασίας)

Επισήμανση:

Η ευελιξία που δίνεται στη νέα Προγραμματική Περίοδο για τη διάρθρωση των Προγραμμάτων, διευκολύνει τον προαναφερθέντα αναγκαίο εμπλουτισμό του περιεχομένου τους.

2. Ως προς την επιλογή των περιοχών εφαρμογής

- Αύξηση του πληθυσμιακού ορίου των Τοπικών Κοινοτήτων που εντάσσονται στο πρόγραμμα από 5.000 στις 12.000 κατοίκους (εφόσον δεν υπάρχει σχετικός περιορισμός από τον Κανονισμό).
- Έμφαση στην ενίσχυση κωμοπόλεων της υπαίθρου, ως πόλων παροχής υπηρεσιών και γνώσης προς την αγροτική ενδοχώρα .
- Σχεδιασμός με βάση και τα χωροταξικά σχέδια των Περιφερειών.

3. Ως προς τον τρόπο εφαρμογής

- Πολυταμειακή και πολυτομεακή προσέγγιση προκειμένου να είναι δυνατός ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των ολοκληρωμένων στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης με συντονισμένο τρόπο και με ενίσχυση της αποτελεσματικότητας, ως συνέπεια της συνέργειας και της προσθετικής δράσης όλων των Ταμείων.
- Κατά συνέπεια απαιτείται σημαντική αύξηση των διαθέσιμων πόρων στα τοπικά Προγράμματα, προκειμένου τα αποτελέσματα να είναι ορατά και μετρήσιμα.

Θα επιτευχθεί έτσι μείωση του διαχειριστικού κόστους εφαρμογής του Προγράμματος και αύξηση των διαθέσιμων πόρων για την εφαρμογή της τοπικής αναπτυξιακής στρατηγικής.

- Απλοποίηση του θεσμικού πλαισίου διαχείρισης του Προγράμματος, προκειμένου να είναι ελκυστικό και ανταγωνιστικό σε σχέση με παρεμφερή Προγράμματα (όπου έγινε είχε θετικά αποτελέσματα)
- Αποφυγή αναίτιου περιορισμού των επιλέξιμων δαπανών, με στόχο να αποφεύγονται, κατά το δυνατόν, εμπόδια στην υλοποίηση των τοπικών αναπτυξιακών στρατηγικών
- Άρση των περιορισμών που σήμερα υφίστανται στη ενίσχυση Δικτύων
- Λόγω της καινοτόμας προσέγγισης και της φιλοσοφίας του CLLD, δεν θα πρέπει να υπάρχει περιορισμός στους επιλέξιμους ΚΑΔ
- Για επενδύσεις μεταποίησης, εμπορίας και/ή ανάπτυξης γεωργικών προϊόντων ο προϋπολογισμός μπορεί να ανέλθει στις 500.000 αντί των 300.000 € που προβλέπεται στο Πρόγραμμα.

Ετοιμότητα – ικανότητα των Ελληνικών ΟΤΔ να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις εφαρμογής του CLLD με πολυταμειακή ενίσχυση

- Η επάρκεια, η εμπειρία και η τεχνογνωσία των ΟΤΔ αποτελούν ιδιαίτερα κρίσιμο παράγοντα για την επιτυχία του Προγράμματος.
- Η μακρόχρονη εμπειρία των ελληνικών ΟΤΔ στη στήριξη της τοπικής ανάπτυξης, εγγυάται το ανωτέρω.
- Σημαντική συμβολή στο ζήτημα αυτό αναμένεται να έχει και η διαχρονική λειτουργία του Ελληνικού Δικτύου LEADER που βοηθά στην κατά το δυνατόν μέγιστη ομογενοποίηση της δράσης των ΟΤΔ / Αναπτυξιακών Εταιρειών.

Βασική επισήμανση

Υπάρχει ανάγκη εφαρμογής ενός Συστήματος Διοίκησης της Συνεργασίας και του Συντονισμού μεταξύ ΥΠΑΑΤ και Περιφερειών για ενίσχυση της συμπληρωματικότητας του σχεδιασμού, των πόρων και της αποκεντρωμένης εφαρμογής του ΠΑΑ, σε σχέση με τα ΠΕΠ της Χώρας.

Σας ευχαριστώ.